

CAREN VAN HERWAARDEN

Onbeteugeld

FRANK VAN DER PLOEG **Caren van Herwaarden** verbeeldt mens en paard met maagdelijk papier en doorleefd textiel. Ze combineert graag 2D met 3D. Haar aquareltechniek - vrijwel altijd met monochroom palet - heeft dat waterig onscherpe, maar Van Herwaarden zal zich nooit vergalopperen in een correct anatomische weergave van haar onderwerp.

1

Caren van Herwaarden

Foto's

1 Caren van Herwaarden, *True Love*, 2024, sculptuur van karton, papier en oude lakens, 35 x 51 x 13 cm.

2 Caren van Herwaarden, *Real live*, 2024, collage, aquareel op papier, 49 x 53 x 0,7 cm.

Online

cvanherwaarden.com

Caren van Herwaarden (1961, Tilburg) schuwt het grote gebaar geenszins en is bepaald niet pietepouterig waar het op hoofden, armen en benen aankomt. Ze zal zich niet verliezen in details, maar met de (ver)houdingen weet ze wat te doen. Het jarenlang tekenen in de anatomische collectie van de Universiteit Leiden, biedt levenslang houvast. Als geen ander kan ze haar onderwerpen feilloos in het vlak zetten met slechts enkele, rake penseelstreken. Dat geldt individuen, maar ook de grotere groepen waarin ze haar protagonisten bij voorkeur laat dwarrelen. Prachtige voorbeelden zijn aquarellen in grijspaarsblauwe tinten als *Op Drift* en *The Pond*. Vormen in het eerstgenoemde werk twee groepen paarden samen twee tegen elkaar aan steigerende bergen, in *The Pond* zijn de in kluwende cirkels zwemmende mensfiguren samen de vijver. Werk op papier dat bol staat van beweging. De mens, en dan in het bijzonder het menselijk lichaam, is Van Herwaardens belangrijkste onderwerp. De laatste jaren is er een thema bijgekomen: paarden. De selectie en voortplanting bij paarden en het kanaliseren van driften door kunstmatige inseminatie. Dat het paard naast de mens zo'n belangrijke rol inneemt in haar werk is omdat ze voor haar gelijk zijn, de 'condition humaine' is niet uniek voor de mens. In haar spectrum is het lichamelijke bepalend. Ze kent een groot belang toe aan de intelligentie van het lichaam, los van de aansturing vanuit de hersenen. In haar visie weet het lichaam wat te doen en hoe te reageren vanuit het 'lichaamsgeheugen'.

Paardenporno versus natuurlijke drift

Animal Farm, het thema van de papierbiënnale in Rijswijk, verwijst naar de novelle van George Orwell, waar de dieren het overnemen van de mens en er uiteindelijk niet beter van worden, al komt dat vooral doordat Orwell dieren laat denken en handelen als mensen. Er is genoeg te bedenken wat er in onze omgang met (productie)dieren beter

zou kunnen, zoals ook ten aanzien van de menselijke verhoudingen onderling. Van Herwaarden richt zich op dit moment vooral op 'onze' omgang met de voortplanting van paarden: het fokken. De mens reguleert alles. Een stier wordt allang niet meer losgelaten op een kudde koeien, maar afgetapt om het sperma in rietjes aan te bieden aan de boeren die het nodig hebben. Bij paarden vindt iets vergelijkbaars plaats. Het zaad van topdressuurhengsten is gewild. Deze wonen in een hengstenstation, waar ze los mogen gaan op een nepmerrie, de dekbok. Ze worden opgehitst met geuren die hengstige merries afscheiden. Drift wordt letterlijk gekanaliseerd. Ook hier belandt het zaad in buisjes, die per koerier worden verstuurd. Van Herwaarden noemt het 'exploitatie van driften'.

Ze heeft zich erin verdiept en valt van de ene in de andere verbazing over deze industrie met zelfs datingsites voor hengsten - zonder dat er daadwerkelijk *gedate* wordt natuurlijk. Ze heeft het proces 'gedocumenteerd': *True Love* (2024). Het is een recentere tegenhanger van *Real Live* (2024), haar weergave van de natuurlijke paring, waarin paarden elkaar bestijgen in schilderwaardige houdingen. Geïnspireerd door oude pop-upboeken heeft ze een beweegbare

collage gemaakt, waarmee de 'beschouwer' actief de hengst zijn geslachtsdeel kan laten hengsten. Krijgt de mens toch weer controle...

Van Herwaarden treedt wel vaker buiten het vlak van de aquareel. Ze maakt figuren met splitpennen, maar het worden nooit trekpoppen. Daarnaast ontstaan een eigen soort collages door delen open te werken. Ze maakte meerdere werken met zichtbare paardenribben, die door verdikt papier wat boller uit het vlak steken. Soms kijken we naar een zwangere merrie en beschermen de ribben als de stijlen van een kinderbox. Het ongeboren veulen is samengesteld uit gestijfde textiel en heeft volume (*Zij rust*) of het moederpaard is nog 'leeg' (*Future Mom*). De ribben zijn ook anders op te vat-

TENTOONSTELLINGEN

'Papier Biënnale 2024, Animal Farm', Museum Rijswijk, 23 juni t/m 17 november 2024, museumrijswijk.nl;
'When We Come Close', LUMC galerie, Leiden (solo), t/m 30 juni 2024, lumc.nl;
'Liefde voor tekenen, kunstenaars kiezen kunst', Stedelijk Museum Schiedam (groepstentoonstelling), 6 juli t/m 15 september 2024, stedelijkmuseumschiedam.nl

2

3

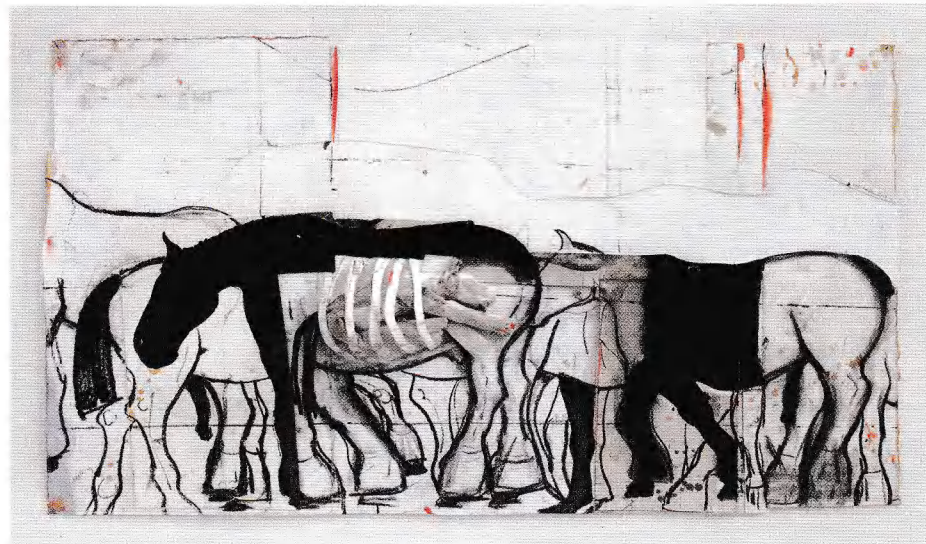
ten. Van Herwaarden maakt de vergelijking met 'gekooïd', de ribben zijn de tralies.

Functioneel

Als ze kiest voor de meer driedimensionale vorm van de collage, moet het wel functioneel zijn. Een 'schaammantje' beweegt dankzij touwtjes de handen naar de mond. Functioneel is het wanneer ze bijvoorbeeld menselijke figuurtjes (van papier en/of stof) elkaar laat omhelzen, zoals in *Don't Forget*. De centrale figuur in dit werk heeft een basale mensvorm en is gemaakt van oude lakens en stijfsel. De figuur wordt omringd en omarmd door andere, uit papier gesneden figuren tegen een achtergrond van een aquarelwollige 'lijntekening' van vergelijkbare figuren. Het werk is zo drielagig. Met de oude lakens blijft Van Herwaarden dichtbij zichzelf. Het zijn de lakens die haar toekwamen na het overlijden van haar moeder. Afstand doen was geen optie, hergebruik des te meer. Het niet vergeten wordt tastbaar en invoelbaar.

In andere werken worden (kleinere) textiele beelden gedragen door het onderliggende papier. Het dragen verbeeldt in fysieke zin het thema van de Pieta (Christus 'opgebaard' door Maria).

Naast de keuzes voor vlak en ruimtelijk zijn ook techniek en materiaalgebruik gekoppeld aan functionaliteit, zonder dat dit het intuïtieve karakter van het werk in de weg staat. Van Herwaarden schildert in principe

4

met aquarel, maar soms is mat of dekkend vereist en kiest ze voor gouache. Evenzo zijn de keuzes voor papier en doorleefd textiel afhankelijk van het onderwerp. Bij schilderen is papier primair, vanwege de manier waarop het als een huid verf absorbeert. Met textiel en stijfsel kan ze vormen en bouwen. Haar atelier is dan ook een vol 'thuis' van blank materiaal én materiaal met een geschiedenis, maar ook van losse onderdelen als handen en voeten die wachten op inpassing in een ensemble.

Functioneel klinkt zakelijker dan het in de praktijk uitpakt. Geen enkel werk ontstaat zonder gevoel: empathie en compassie vieren hoogtij. ■

Foto's

3 Caren van Herwaarden, *Op Drift*, 2021, aquarel, 265 x 303 cm. Particuliere collectie, Stockholm.

4 Caren van Herwaarden, *Walking, Willing and Waiting* (2019), 93 x 48 x 6,6 cm, ruimtelijke collage op papier, gouache, houtskool, oude lakens en stijfsel.

Boek

Caren van Herwaarden, *Touch*, 144 pagina's, Jap Sam Books, € 45,- (incl. verzendkosten), cvanherwaarden.nl/nl/ boek-touch